

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A HASZNOS ÉS KÁRTÉKONY ROVAROKRA

XIX. KÖTET.

1912 ÁPRILIS—MÁJUS

4—5. FÜZET.

Az *Oryssus unicolor* Latr. a magyar faunában.

Írta: MOCSÁRY SÁNDOR.

1811-ben, tehát éppen száz évvel ezelőtt, LATREILLE, a híres francia természetbúvár, Paris mellett a Bois de Boulogne-ban több példányban egy fadarazsat talált, melyet az OLIVIER-féle Encyclopédie Methodique VIII. kötetének 561. lapján *Oryssus unicolor* név alatt írt le. LATREILLE halála után gyűjteménye széttagozódott s különféle rovarászok kezébe került s nagyrészt tönkre is ment. Alkalmasint ilyen sorsra jutottak az *Oryssus* példányai is. A francia rovarászok e fajt úgy Paris környékén, mint egész Franciaországban a mai napig mindhiába keresték s már azt lehetett hinni, hogy az egészen kiveszett. Hiszen maga EDMOND ANDRÉ is a levél- és fadarazsokról írott nagy munkájában az *Oryssus unicolor*-ról csak jegyzet alakjában emlékezik meg s azt kérdezi „vajjon az önálló faj-e (ez esetben meglehetősen elégtelenül leírva) vagy csak egy barna, sötét válfaja az *Oryssus abietinus*-nak?” — Pedig ANDRÉ-nak csaknem az összes francia hymenopterologusok gyűjteménye rendelkezésére állott.

Szerencsére azonban LATREILLE példányaiból egyet KLUG-nak, a berlini múzeum akkori igazgatójának és a levél- s fadarazsok kiváló művelőjének, küldött ajándékba, mely a berlini múzeum gyűjteményében a mai napig is meglehetősen jó állapotban van meg, a mint azt KONOW *Chalastogastra* című kitűnő munkájának 179. lapján említi.

A múlt nyáron DR. HENSCH ANDOR ny. ezredorvos és buzgó rovarász Krapináról Horvátországban több más Hymenopterával együtt egy *Oryssus*-fajt is küldött be hozzám két példányban, mely kérdőjellel *Oryssus unicolor*-nak volt jelezve. Az állatot megvizsgálván s a LATREILLE-féle leírással összehasonlítván, úgy találtam, hogy az az adott leírással sokban nem egyezik. Visszaemlékezvén tehát KONOW megjegyzésére, írtam DR. HEYMONS berlini múzeumi őrnek, hogy ha lehetséges küldjék meg nekem megtekintés végett LATREILLE-

nek a múzeumban levő példányát. A múzeum igazgatósága kérésemet ezúttal is szívesen teljesítette s így alkalmam volt azt HENSCH példányaival összehasonlítani. Már első tekintetre észrevettem, hogy itt két egymástól lényegesen különböző, noha némileg hasonló fajjal van dolgom s azért mindkettőt újólag összehasonlítván leírtam és a Magyar Nemzeti Múzeum folyóiratában (Annales Musei Nationalis Hungarici. VIII, 1910, 162. l.) közzé is tettem, a nagyobb, zömökebb s egészen fekete fajt felfedezője nevééről *Oryssus Henschii* név alatt írván le.

Nem régiben MERKL EDÉ től vásárolt Hymenopterákat a gyűjteménybe beosztani akarván, a legnagyobb meglepetésemre az apróságok között egy Német-Bogsánon május 10-én gyűjtött állatot találtam, mely nem volt más mint a már száz év óta keresett *Oryssus unicolor* LATR. újabb és második ismert példánya. A faj tehát nem halt ki, hanem Franciaországon kívül hazánkban is lakója és mint társai valószínűleg ez is fenyvesekben, a fenyők fájában él. Ekként tehát Európában és így hazánkban is három *Oryssus*-faj fordul elő, melyek közül az *Oryssus abietinus* Scop. Közép- és Dél-Európa fenyveseiben meglehetősen ritka, míg az *Oryssus Henschii* Mocs. eddig csak hazánk kizárólagos sajátja.

A három faj átnézete a következő:

1 (2). A potroh vérpiros, első két szelvénye és a has vége fekete, a hínek utolsó két szelvényén felül azonkívül középnagyságú sárgás-fehér folt van. Nagy állat, hossza 13--15 mm.

1. *abietinus* Scop.

2 (1). Csak 5--6 mm. nagyságú állatok egészen fekete potrohhal.

3 (4). Meglehetősen zömök testű, a csápok és a lábak feketék és csak utolsó izük és a lábfej vöröses-fehér, az elülső szárnyak csaknem a szárnyjegyig átlátszók, többi részük szennyessárga, széles átlátszó szalag nélkül.

2. *Henschii* Mocs.

4 (3). Karcsú, hengeres testű, csápjai rőtbarának, a csápostor a harmadik izeztől kezdve alul és a lábak fehérrel tarkázottak, az elülső szárnyak a szárnyjegy alatt és a végük előtt kissé szennyessárgák, a szárnyjegy fölött meglehetősen széles átlátszó szalaggal.

3. *unicolor* LATR.

A *Lycaena Escheri* Hb. előfordulása Magyarországon.

Írta: DR. KERTÉSZ ABA.

1911 június 20-án a budai hegyekben egy *Lycaena Escheri* ♂ került hálómbe. Tudomásom van róla, hogy DR. BAUDISZ ANTAL szintén részesült e szerencsében s így a budai hegyekben összesen 2 ♂ esett zsákmányúl. Érdemesnek tartom, hogy foglalkozzam ezzel az esettel, annál is inkább, mert tudtommal Magyarországon eddig még nem figyelték meg ezt a csillogó *Lycaena* t. Legalább ezirányú kutatásaim eredménytelenek voltak, a mennyiben a Magyar Nemzeti Múzeum magyarországi gyűjteményében nincs meg, AIGNER LAJOS „Magyarország Lepkái“ című munkájában csak mint délfranciaországi fajt említi, „Magyarország pillangói“-ban (Rovartani Lapok. XII, 1910, 133. l.) pedig csak a *var. dalmatica* SPR.-t ismerteti Dalmáciából.

Magyarország faunájára ezek szerint mint új faj jönne tekintetbe.

A *Lycaena Escheri* az Alpok déli lejtőinek lakója, előfordul ezenkívül Dalmáciában és Herzegovinában is. Színe kissé lilás árnyalatba hajló szép világoskék, úgy elülső mint hátsó szárnyainak erezete pedig kissé világosabb. A rojtok töve barnás, széle azonban fehér. A szárnyak fonákoldala hamvas, hátsó szárnyának töve pedig zöldes behintésű. Pettyezettsége a *Lycaena icarus*-éra emlékeztet, az egyes szemek azonban nagyobbak, erőteljesebbek. Lényeges megkülönböztető jele, hogy a *L. Icarus* elülső szárnya tövén levő két szem a *L. Escheri*-nél mindig hiányzik.

Egész megjelenésében általában a *L. Icarus*-hoz áll legközelebb, azonban nagyobb, erőteljesebb és színezetében a kék az uralkodó és nem mint a *L. Icarus*-nál a lilás.

A két faj megkülönböztetését legfeljebb az az eset nehezítené meg, ha a *L. Icarus* ab. *clara* szárnytövi két szeme (az ab. *icarinus* mintájára) hiányoznék. Azonban ebben az esetben is a szárnyak színe útbaigazító lenne, mert az ab. *clara* színe a *L. Bellargus*-éhoz hasonló égszínkék, míg ellenben a *L. Escheri* színe megtartja jellemző kissé lilás árnyalatát; csak a dalmáciai ab. *dalmatica* kékebb mint a törzsfaj, de ez sem égszínkék.

A *L. Bellargus*-szal szintén nem téveszthető össze, mert ennek rojtja feketével tarkázott, fonákja pedig teljesen elütő.

Ha feltevésem való, hogy ezen *Lycaena*-t eddig Magyarországon nem gyűjtötték, az a kérdés merül fel, hogy hogyan került ide?

Hogy egyes példányai a délvidéki szenderfélék módjára kerül-

tek volna hozzánk, nem tehető fel, mert sem a faj testalkata, sem szárnyezetetének alakulása kitartó és nagy távolságokat átszelő repülésre nem képesíti. Kizártnak tartom ezen okból az esetleges tömeges vándorlást is (mint pl. *Pyrameis cardui*-nál), annál is inkább, mert *Lycaena*-nál ilyen eddig még nem figyeltek meg. Vagy talán már évek óta terjedne lassan fokról-fokra észak felé ez a faj? Ez feltehető, mert a mint látni fogjuk életfeltételei nálunk is megvannak. De utóbbi esetben a budai hegylánczig közbeeső területen már évek óta tenyésznie kellene abban az arányban a milyen mértékben észak felé terjeszkedik. Arról, hogy közbeeső területen gyűjtötték volna nincs tudomásunk. Feltehető az is, hogy esetleg egy erősebb légáramlat sodorhatott ide, ha nem is kifejlődött lepkéket, de petéket, a melyek itt elszórva tovább fejlődtek.

Erre vonatkozólag egy nagyon is érdekes példát tudok felhozni. A mult század 90-es éveinek elején, július 4-én északról délnak nagy vihar vonult el Budapest környékén. Néhány nappal később azután egy a Jánoshegyre tett kirándulásom alkalmával, annak északi oldalán, mely akkor fiatal vágás volt, virágokon a *Chrysochus pretiosus* F. nevű díszes levélbogár négy példányát gyűjtöttem. Másnap az előttem ismeretlen bogárral a Nemzeti Múzeumba mentem, hogy nevét megtudhassam. Nagy volt a bogár látására a múzeumban a meglepetés, mert az akkor még életben lévő FRIVALDSZKY JÁNOS és PÁVEL JÁNOS egybehangzóan állították, hogy ez a Chrysolida Budapest környékén nem fordul elő és legdélibb termőhelye Budapest fölött a Mátra, itt megszakad és délen ismét csak Mehádia környékén fordul elő. Hogy a négy példányt új termőhelyére való tekintettel FRIVALDSZKY azonnal a múzeumi gyűjteménybe tűzte az mellékes, de az előfordulást úgy magyarázta, hogy a két nap előtti óriás szélvihar sodorhatta a Mátráról a Jánoshegy északi oldalára, a hol a következő évben már számtalan példányát gyűjthettem.

A Mátra és Budapest közötti távolság sokkal csekélyebb mint a *L. Escheri* legközelebbi termőhelye, t. i. Budapest és Dalmácia vagy Hercegovina között. Alig tehető fel, hogy a pillangó ily módon vándorolt volna be, de hogy a petét esetleg valamely erős déli áramlat sodorhatta ide kizártnak nem mondható.

Bármily módon is történt legyen a bevándorlás, tény az, hogy két ♂ példány került hálóba és nem lehetetlen, hogy hegyvidékünk állandó lakója marad.

Életfeltételeit megtalálja itten és bár Közép-Európa déli részének lakója a zord éghajlatot is eltüri, mert magam is gyűjtöttem e lepkét nemcsak a Simplon olasz oldalán, hanem a Riffelbergen is 2600 m. magasságban, a hómezők szomszédságában is.

Hernyója áprilisig található *Astragalus* és *Plantago*-n.

Ezek után még csak arra kérem lepkésztársaimat, hogy figyelmüket terjesszék ki a júniusban és júliusban repülő kékesen csillogó *Lycenákra*, hátha sikerülne a lepkét másutt is megtalálni, hogy így terjeszkedéséről és elterjedéséről tiszta képet nyerhessünk.

Magyarországi rovaryűjtésem jegyzéke.

Közli: DR. SZILÁDY ZOLTÁN.

II. Neuroptera et Pseudoneuroptera.

Folyóiratunk 1908. évi XV. kötetében közöltem hasonló cím alatt a *Hemiptera* rendre vonatkozó adataimat. Akkori bevezető soraimra hivatkozva, most a reczésszárnyúak rendjeire térek át hasonló formában.

Az idetartozó állatok gyűjtésével már a „Magyar Birodalom Állatvilága“ czimű katalogusunk megírása előtt foglalkoztam és a retyezati gyűjtésem egy része Klapálek egyik akkoriban megjelent dolgozatának¹ megírásánál több új faj felállítására alapul szolgált. Meggyőződtem arról, hogy mennyire érdekes ezzel az elhanyagolt csoporttal foglalkozni és egyéb elfoglaltságom mellett, a mennyire irodalmi eszközeim megengedték, meghatározásokkal is próbálkoztam. Így jöttem rá többek közt a *Perla Selysi* PICT. fajra, mely hazánk faunájára új. Érdekes feladatnak látszott emellett egyes csoportokban a folyórendszerekkel való esetleges összefüggés kérdésének tisztázása a fajok elterjedésében. Ez ösztönzött arra, hogy az Alföldi Bizottság munkafelosztásakor ezt az akkoriban még gazdátlan csoportot magamra vállaltam. Azóta szép terveimnek bucsút mondtam, mert az az örvendetes fordulat állott be, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum állattári osztályának egy buzgó fiatal tisztviselője épen a reczésszárnyúak tanulmányozását tűzte ki célul. Neki — Pongrácz Sándor barátomnak — köszönhetem anyagom jó részének meghatározását és így azt is, hogy az alábbi jegyzéket közölhetem.

Psocidae.

Ampligerontia variegata F. — Nagyenyed VI.

— *fasciata* F. — Nagyenyed VI. Eddig csak a Tátrából ismertük.

— *contraria* REUT. — Detonáta VIII. Faunánkra új.

Psocus longicornis F. — Tusnád VIII.

¹ F. Klapálek Bemerkungen über die Trichopteren- und Neuropteren-Fauna Ungarn's. (Természetr. Füzetek. XXII, 1899, p. 429).

Psocus bipunctatus L. — Nagyenyed IX.

— *quadrinaculatus* LATR. — Igenpataka VII.

Pterodela pedicularia L. — Nagyenyed VI, IX, 1902. évi szeptember 4-én nagy rajban szállongott az enyedi határhoz tartozó csombordi berekben a Maros mellett. Eddig különben csak Budapest vidékéről ismertük.

Caecilins flavidus CURT. — Nagyenyed VI.

Graphopsocus cruciatus L. — Nagyenyed VI, IX--X.

Stenopsocus stigmaticus IMH. — Rákospalota VIII. Faunánkra új.

Perlidae.

Isogenus nubecula NEWM. — Nagyenyed V, Marosújvár V, Topánfalva IV, Oláh-Lapád IV, Retyezát VIII (1500—1900 m. magasságban), Radnai havasok VIII (1700 m. magasságig).

Perla maxima SCOP. — Nagyenyed V.

— *marginata* PANZ. — Aranyos-völgy: Alsó-Szolcsva VII, Retyezát VIII (1650 m. magasságban).

— *pallida* GUÉR. — Igenpataka VIII.

— *abdominalis* BURM. — Gyilkos-tó VII, Fiume VII, Sarajevo VI.

Marshamea vitripennis BURM. — Igenpataka VII, Retyezát VIII.

— *Selysi* PICT. — Nagyenyed III—VI. Faunánkra új.

Chloroperla grammatica SCOP. — Nagyenyed VI, Igenpataka VI, Tusnád VII, Retyezát VII—VIII (1250—2000 m. magasságban), Csepel VI.

— *griseipennis* PICT. — Nagyenyed VI.

— *rivulorum* PICT. — Csorba-tó VIII. Faunánkra új.

Isopteryx torrentium PICT. — Igenpataka VI.

— *apicalis* NEWM. — Budapest V, Nagyenyed V.

— *fuscipennis* PICT. — Csepel VI. Faunánkra új.

Nephelopteryx nebulosa L. — Nagyenyed III—IV, Oláh-Lápad III.

Taeniopteryx Risi MORT. — Nagyenyed IV.

Capnia nigra PICT. — Nagyenyed III. A faunánkra új.

Leuctra geniculata STEPH. — Runk X. Faunánkra új. Hazája Angolország.

Nemurella inconspicua PICT. — Retyezát VII (1150—2000 m. magasságban).

Nemura lateralis PICT. — Nagyenyed V, Retyezát VII (1050 m. magasságban), Radnai havasok VIII (1300—1700 m.).

— *variegata* OLIV. — Nagyenyed VII—VIII, Retyezát VIII.

Protonemoura humeralis PICT. — Igenpataka VII. Faunánkra új.

— *fumosa* STEPH. — Igenpataka VII. Faunánkra új.

Ephemeridae.

- Palingenia longicauda* OLIV. — Nagyenyed VII.
Oligoneura rhenana IMH. — Nagyenyed 1911. VII. 27.-én rajban.
 — *pallida* HAG. — Nagyenyed VII.
Polymitarcys virgo OLIV. — Nagyenyed IX.
Ephemera lineata EAT. — Nagyenyed VII.
 — *danica* MÜLL. — Ditró VII, Túr V, Havas Gáld VIII, Igenpataka VI, Plitvicza VII.
 — *glaucops* PICT. — Nagyenyed VII. Faunánkra új.
Potamanthus luteus L. -- Budapest VI.
Habrophlebia modesta HG. — Nagyenyed, Igenpataka IV. Déleurópai faj; hazánk faunájára új.
Caenis lactella EATON — Rákos IX.
Baëtis Rhodani PICT. — Nagyenyed V—VII.
Cloeon dipterum L. — Nagyenyed VI. 23, Rákos VII.
Rhitrogena germanica EATON — Igenpataka VI.
Ecdyurus forcipula KOLL. — Nyírmező IX.
 — *insignis* EAT. — Nyírmező IX.

Odonata.

- Sympetrum vulgatum* L. — Nagyenyed IX, Radnai havasok VIII (1300 m.)
 — *striolatum* CHARP. — Nagyenyed VII, XI, Remete (Alsó-Fehér vm.) VIII.
 — *meridionale* SELYS. — Nagyenyed VII.
 — *sanguineum* MÜLL. — Nagyenyed VII—VIII, Magyar-Bagó VII.
Crocothemis erythraea BRULLÉ — Nagyenyed VII.
Libellula depressa L. — Nagyenyed V, VII, Igenpataka VI, Tövis VII.
Leptetrum quadrimaculatum L. — Nagyenyed VI, Marosújvár V, Tusnád VIII.
Orthetrum coerulescens F. — Nagyszeben VII.
 — *brunneum* FONS. — Nagyenyed, Fogaras VII.
Diastomma Caecilia FOURCR. — Nagyenyed VI, Igenpataka VII.
Aeshna vulgatissima L. — Nagyenyed VI, IX.
 — *flavipes* CHARP. — Nagyenyed IX.
Aeshna juncea L. — Nagyenyed IV.
 — *colubercula* HARR. (*mixta* LATR.) — Nagyenyed VII.
 — *affinis* LIND. — Nagyenyed VII.
 — *cyanea* MÜLL. — Nagyenyed VII—IX.
 — *isocles* MÜLL. (*rufescens* LIND.) — Nagyenyed V—VII.
Brachytron Hafniense MÜLL. — Nagyenyed V.
Agrion splendens HARR. — Nagyenyed VII, Maros-Szt.-Király VII.
 — *virgo* L. — Szászalmás VII, Tusnád VII.

- Platycnemis pennipes* PALL. — Nagyenyed VI—VII, Nyírmező VII.
Micronympha pumilio CHARP. — Nagyenyed VII.
Coenagrion pulchellum LIND. — Nagyenyed VII, Marosújvár V.
 — *puella* LIND. — Nagyenyed VII, Marosújvár V.
Lestes Dryas KIRBY (*nympha* SELYS) — Nagyenyed VIII.
 — *sponsa* HANS. — Nagyenyed VIII, Magyar-Bagó VII.
Anapetes virens CHARP. — Szin VIII.
 — *barbara* F. — Radnai havasok VII (1300 m.).
Sympycna fusca LIND. — Oláh-Lapád VI.

Phryganeidae.

- Neuronia reticulata* L. — Torda IV.
Phryganea striata L. — Torja VII.

Limnophilidae.

- Limnophilus rhombicus* L. — Gyilkos-tó VII, Balánbánya VII.
Limnophilus flavicornis F. — Oláh-Lapád III.
 — *vittatus* F. — Kiszpest X.
 — *griseus* L. — Nagyenyed VI, Igenpataka VII, Topánfalva VI,
 Radnai havasok VII (1000 m.).
 — *stigma* CURT. — Igenpataka X.
 — *bipunctatus* CURT. — Nagyenyed X.
 — *hirsutus* PICT. — Nagyenyed IX.
Stenophylax stellatus CURT. — Igenpataka VIII, Runk X.
 — *luctuosus* PILL. ET MITERP. — Igenpataka VI.
 — *millennii* KLAP. — Retyezát VII—VIII (1500 m.).
Micropterna testacea GMEL. — Igenpataka VIII.
 — *nycterobia* MC LACHL. — Vlasko polje VII.
Halesus tessellatus RAMB. — Topánfalva IX.
 — *nepos* MC LACHL. — Pareng-havas VII (1900 m.), Retyezát
 VII—VIII (900—2000 m.).
Catadice tenella KLAP. — Retyezát VIII (800 m.).
Drusus discolor RAMB. — Retyezát VIII (1250—1650 m.).
 — *brunneus* KLAP. — Retyezát VIII (1400—2250 m.).
Ecclisopteryx guttata PICT. — Retyezát VIII (1200—2000 m.).

Leptoceridae.

- Leptocerus annulicornis* STEPH. — Nagyenyed VI, IX.
Trienodes conspersa CURT. — Nagyenyed VII.
Setodes tineiformis CURT. — Nagyenyed VI.
 — *punctata* F. — Szob VI, Radnai havasok VIII.
 — *viridis* FOURCR. — Apahida VII.

Hydropsychidae.

- Hydropsyche pellucidula* CURT. — Nagyenyed VIII, Plitvica VII.
 — *guttata* PICT. — Nagyenyed VI—IX, Gyilkostó VIII.
 — *instabilis* CURT. — Székelyudvarhely VII.
Philopotamus variegatus SCOP. — Retyezát VIII (1200—2000 m.).
Plectrocnemia conspersa CURT. — Retyezát VIII (2000 m.).
Polycentropus multiguttatus CURT. — Gyilkos-tó VIII.

Rhyacophilidae.

- Rhyacophila Mocsáryi* KLAP. — Retyezát VIII (800 m.).
 — *polonica* MC LACHL. — Retyezát VIII (1050—2000 m.).
 — *tristis* PICT. — Radnai havasok VII.
Agapetus delicatulus MC LACHL. — Nagyenyed VI. A faunára új.

Sialidae.

- Rhaphidia notata* F. — Nagyenyed VI, Retyezát VIII.
 — *major* BURM. — Nagyenyed VI.
 — *ophiopsis* L. — Nagyenyed V—VI, Balánbánya VII.
 — *flavipes* SCHNEID. — Havas-Gyógy VI—VII.
 — *xanthostigma* SCHUMM. — Miriszló V, Tusnád VII.
Sialis lutaria L. Nagyenyed V, Czelna V, Igenpataka VI, Torda IV.

Panorpidae.

- Panorpa alpina* RAMB. — Nagyenyed V—VII, Igenpataka VI, Oláh-Lapád V, Topánfalva VI, Torja VII, Retyezát VIII (600—1990 m.), Senjsko bilo VII.
 — *communis* L. — Nagyenyed IV—V, Magas Tátra VIII, Retyezát VII—VIII (600 m.), Radnai havasok VIII (1400 m.), Miriszló VIII, Alsó-Orbó VI, Tusnád VII.
 — *vulgaris* IMH. — Torja VII, Balánbánya VII, Novi VI.
 — *germanica* L. — Nyírmező IX, Igenpataka VI, Alsó-Orbó V, Retyezát VII (900 m.).
Bittacus tipularius F. — Retyezát VIII (600 m.), nedves réteken Nabis-okra vadászatva.

Myrmeleonidae.

- Palpares libelluloides* L. — Zengg VII.
Acanthacsis occitanica VILL. — Örkényi tábor VII.
Formicaleo tetragrammicus F. — Plitvica VII.
Megistopus bipunctatus HAG. — Nagyenyed VI.
Myrmecaelurus trigrammus PALL. — Csepel VII.
Myrmeleon formicarius L. — Visegrád VI.
 — *europaeus* MC LACHL. — Nagyenyed VII—VIII.

Ascalaphidae.

Ascalaphus hungaricus RAMB. — Nagyenyed VI, Kis-Ludas VI.

Hemerobiidae.

Micromus aphidivorus SCHRNK. — Nagyenyed VII.

— *variegatus* F. — Nagyenyed V—VII, Miriszló VIII, Magyar-Bagó IX.

Hemerobius elegans STEPH. — Oláh-Lapád V.

— *micans* OLIV. — Nagyenyed VII—VIII, Nyírmező IV.

Megalomus hirtus L. — Nagyenyed VI, Verespatak VIII, Torja VII, Alsó-Szolicsva VII, Toroczkó VIII, Tusnád VIII.

Drepanopteryx phalaenoides LINN. — Nagyenyed VI, VIII, Kolozsvár V, Topánfalva X.

Chrysopidae.

Chrysopa vulgaris SCHNEID. — Nagyenyed (IV—IX zöld színű, IX—III vöröses-sárga), Bágyon VIII, Miriszló VII, Remete (Alsó Fehér vm.) VII, Igenpataka VII, Radnai havasok VIII (1400 m.).

— *perla* L. — Nagyenyed V—IX, Havas-Gyógy VI, Nyírmező X, Alamor VI, Topánfalva VIII—IX, Miriszló VIII, Felső-Orbó V, Tusnád VII, Szin VIII.

— *aspersa* WESM. — Nagyenyed V, VII.

— *formosa* BRAU. — Nagyenyed VII—IX, Vizakna VI.

— *septempunctata* WESM. — Nagyenyed V—VI, Rákos VII.

— *phyllochroma* WESM. — Rákos VI, Budaörs VII.

Chrysopa abbreviata CURT. — Nagyenyed VII, Tölgyes VII.

— *flava* SCOP. — Nagyenyed VIII, Renete (Alsó-Fehér vm.) VII.

— *flavifrons* BRAU. — Nagyenyed VI, IX. Fannánkra új.

A fent felsorolt állatok közül a legérdekesebb példányokat a Magyar Nemzeti Múzeumnak adtam át, gyűjteményem pedig a kolozsvári Ferencz József kir. Tudományegyetem birtokában van és a legújabbban gyűjtöttek a nagyenyedi Bethlen-kollégium gyűjteményét gazdagították.

A II. nemzetközi rovar-tani kongresszus.

A második nemzetközi rovar-tani kongresszus, mely tudvalevőleg f. évi augusztus hó 5—10-ig ül össze Oxfordban, most küldötte szét a részvételre való felhívást. Tekintettel a nagy érdeklődésre itt közöljük a felhívást hű fordításban:

Az 1910. évben augusztus 1—6-ig Brüsszelben megtartott első nemzetközi entomológiai kongresszus reuényen felül sikerült. Az összes államok entomológusai, mind a teoretikusok, mind a praktikusok, támogatták, nemkülönben több kormány és intézet is, melyek ennek a tudománynak az orvosi tudományra és a mezőgazdaságra való nagy fontosságát végre kezdik belátni.

A tagok száma majdnem 400 volt és 300-on felül voltak azok, kik az előadásokon hallgatókként vettek részt.

A tanácskozások eredménye két nagy nyolczadrét nagyságú kötetben látott napvilágot, melyek közül az első az előadásokat és a vitákat tartalmazza, a másikat pedig sok kiváló szakember értékes, változatos tárgyú, részint tisztán entomológiai, részint mezőgazdasági irányú dolgozata tölti meg. A dolgozatokat tartalmazó kötet (515 lap, 27 tábla) most látott napvilágot s a tagok kezében van. Az előadásokat magában foglaló kötet rövidesen szintén meg fog jelenni.

Az első kongresszus határozata értelmében a második kongresszus 1912-ben fog összeülni, a következők pedig ettől számítot minden harmadik évben, úgy, hogy a jövőben a nemzetközi entomológiai kongresszus a nemzetközi zoológiai kongresszus előtt egy évvel lesz.

A II. kongresszus 1912 augusztus 5—10-ig Oxfordban ülésezik DR. E. B. POULTON tanár elnökele alatt.

A fogadó bizottság tagjai a következők :

DR. F. A. DIXEY, elnök,

G. C. BOURNE, a zoológia tanára,

DR. H. L. BOWMAN, az egyetemi múzeum kiküldötteinek titkára,

DR. E. B. POULTON, a második kongresszus elnöke,

GEOFFREY W. SMITH, a New College tagja,

J. J. WALKER, a londoni Entomológiai Társaság titkára,

H. ELTRINGHAM és

G. H. GROSVENOR, titkárok.

Remélhető, hogy a fogadó bizottság az iskolákban (Colleges) mérsékelt áron bocsáthat szobákat a kongresszus tagjainak rendelkezésére, de ezeket csak férfiak vehetik igénybe.

A szállodák és az ajánlható lakások jegyzékét az árakéval együtt, későbben küldjük meg.

A rendezés megkönnyítése céljából kívánatos, hogy a hölgyek és urak, kik a kongresszuson résztvenni szándékoznak, ebbeli szándékukat a végrehajtó bizottság főtitkárával lehetőleg korán tudassák, aki szívesen szolgál bővebb felvilágosítással.

A rendes tagok tagsági díja 1 font (25 korona) s ezért megkapják az összes kiadványokat. A tagok családtagjai, hölgyek és gyermekek, személyenként 10 sillinget (12 K 50 f) fizetnek s ezért

ugyanazokban a kedvezményekben részesülnek, mint a rendes tagok, csak a kiadványokat nem kapják meg.

Alapító tagok, kik egyszer s mindenkorra 10 fontot (250 koronát) fizetnek be, a kongresszus kiadványait élethossziglan kapják.

Az alapítványok el nem költethők, csak a kamatok állanak a végrehajtó bizottság rendelkezésére. Az alapítványok kezelését Hon. N. CHARLES ROTHSCHILD és DR. DANIEL MORRIS urak voltak szívesek elvállalni.

Azokat, kik a kongresszuson résztvenni vagy dolgozataikat előterjeszteni szándékoznak, felkérjük, hogy a mellékelt szelvényeket töltsék ki, írják alá s küldjék el a végrehajtó bizottság főtitkárának a következő címre :

DR. MALCOLM BURR, c/o Entomological Society of London,
11, Chandos Street, Cavendish Square, London, W.

A II. nemzetközi entomológiai kongresszus programját kora tavasszal fogjuk szétküldeni s azt hisszük, hogy érdekességével sok entomológust s az entomológiának sok barátját fogja Oxfordba vonzani, kiket őszinte örömmel fogunk itt üdvözölni.

A bizottság nevében

E. B. POULTON, elnök.

MALCOLM BURR, főtitkár.

Adatok Simontornya bogárfaunájához.

Közli: PILLICH FERENCZ.

A millenniumi faunakatalógusban Simontornyáról még csak 1 bogárról történik említés, a *Gnaptor spinimanus* PALL-ról. E folyóirat XVII. és XVIII. kötetében¹ felsorolt 715 faj és néhány fajváltozat azonban már némi betekintést enged e nagyközség gazdag bogárvilágába. Midőn e közleményemben felsorolt bogarakkal a község közelebbi határában immár 1168 fajt, 18 változatot és 15 eltérést ismerünk és így Simontornya a bogarászatiilag elég jól átkutatott magyarországi községek számát szaporítja — ez DR. KAUFMANN ERNŐ úrnak köszönhető. Az ő útmutatásai révén gyűjtöttem ugyanis itt behatóbban a lefolyt két évben; a küldött bogarak meghatározására, de főként a nagymennyiségű rostált anyag tüzetes átvizsgálá-

¹ Helyreigazítás: A XVII. kötet 157. oldalán alulról a 17. sorban kimarad: „*pulicaria* F. IV 25“. — A XVIII. köt. 8. old. kimarad: „*Micraspis sedecimpunctata* L. II“; ebből u. i. csak a *v. 12-punctata* fordul itt elő. — A XVIII. köt. 24. old. alulról a 6. sorban kimarad: „*hieroglyphicus* LAICH. ab.“ — A 25. oldalon pedig a alulról a 13. sorban „*scutellaris*“ elé teendő: „*Phyllobius*“.

sára és az apróságok preparálására Dr. KAUFMANN úr temérdek időt szentelt. Az általa meghatározott bogarak névsora a következő:

Carabidae. *Leistus rufomarginatus* DUFT. — *Notiophilus rufipes* CURT. — *Elaphrus riparius* L. — *Dyschirius chalceus* ER., *Bonellii* PUTZ. — *Bembidion lampros* HBST. v. *properans* STPH., *dentellum* THBG., *ustulatum* L., *minimum* F., *octomaculatum* GOEZE. — *Amblystomus metallescens* DEJ. — *Ophonus brevicollis* SERV. — *Harpalus atratus* LATR., *hirtipes* PANZ., *serripes* QUENS var. *subchalybaeus* REIT. nov. var. — *Stenolophus teutonus* SCHRNK. — *Aeupalpus dorsalis* ab. *maculatus* SCHAUM. — *Anthracus longicornis* SCHAUM, *consputus* DUFT. — *Bradycellus harpalinus* SERV. — *Amara plebaja* GYLLH., *similata* GYLLH., *consularis* DUFT. — *Abax ater* VILL. — *Pterostichus coerulescens* L., *interstinctus* STURM. — *Platyderus rufus* DUFT. — *Calathus melanocephalus* L. — *Olisthopus Sturmii* DUFT. — *Agonum impressum* PANZ., *Thoreyi* DEJ. v. *puellum* DEJ. — *Lebia cyanocephala* L., *crux minor* L., *humeralis* DEJ. — *Microlestes plagiatus* DUFT v. *escorialensis* BRIS. — *Dromius agilis* F. *quadrifasciatus* L., *nigriventris* THOMS.

Dytiscidae. *Hyphidrus ovatus* L. — *Ilybius ater* DEG., *obscurus* MARSH. — *Rhantus punctatus* GEOFFR., *exoletus* FORSTER. — *Hydaticus grammicus* GRM.

Staphylinidae. *Acerolocha striata* GRAV. — *Phyllo-drepa floralis* PAYK. — *Lathrimaeum atrocephalum* GYLL. — *Oxytelus insectus* GRAV., *Sauleyi* PAND. — *Platystethus cornutus* GRAV. v. *alutaceus* THOMS. — *Bledius fracticornis* PAYK., *dissimilis* ER. — *Stenus biguttatus* L., *stigmula* ER., *bupthalmus* GRAV., *formicetorum* MANNH., *latifrons* ER., *solutus* ER., *pallitarsis* STEPH. — *Euaesthetus ruficapillus* LAC. — *Astenus filiformis* LATR., *bimaculatus* ER., *angustatus* PAYK. — *Paederus limnophilus* ER. — *Medon ferrugineus* ER. — *Lathrobium scutellare* NORDM., *brunnipes* F., *filiforme* GRAV., *longulum* GRAV. — *Doliceon biguttulus* LAC. — *Xantholinus tricolor* F., *distans* REY. — *Aetobius cinerascens* GRAV. — *Philonthus aeneus* ROSSI, *chalceus* STEPH., *atratus* GRAV., *concinus* GRAV., *micans* GRAV., *fulvipes* F., *pullus* NORDM. — *Staphylinus mus* BRULL., *globulifer* GEOFFR. — *Quedioides ochripennis* MEN., *fuliginosus* GRAV., *dubius* HEER, *limbatus* HEER. — *Heterothops dissimilis* GRAV. — *Mycetoporus longicornis* MÄKL., *splendidus* GRAV., *forticornis* FAUV., *splendens* MARSH. — *Tachyporus solutus* ER. — *Hypocyrtus seminulum* ER. — *Hygronoma dimidiata* GRAV. — *Oligota pusillima* GRAV. — *Brachida*

exigua HEER. — *Gyrophæna laevipennis* KR. — *Falagria nigra* GRAV. — *Tachyusa coarctata* ER. — *Atheta luteipes* ER., *vilis* ER., *angustula* GYLL., *inquinula* GRAV., *sordidula* ER., *pygmaea* GRAV., *parva* SAHLB., *fungi* GRAV. v. *orbata* ER., *fuscipes* HEER, *exilis* ER. — *Zyras Haworthi* STEPH., *funestus* GRAV., *limbatus* PAYK. — *Phloeopora corticalis* GRAV. — *Calodera aethiops* GRAVH. — *Ityocara rubens* ER. — *Ocyusa procidua* ER. — *Oxyroda lividipennis* MANNH., *vicina* KR., *haemorrhoea* MANNH., *filiformis* REDTB. — *Stichoglossa semirufa* ER. — *Crataræa suturalis* MANNH. — *Aleochara sparsa* HEER, *inconspicua* AUBÉ.

Pselaphidae. *Trimium brevicorne* REICHB. — *Euplectus Karsteni* REICHB. — *Biblopectus ambiguus* REICHB., *tenebrosus* REITT. — *Amauronyx Maerkeli* AAB. — *Batrisus formicarius* AUB. — *Bythinus bulbifer* REICHB., *macropalpus* AUB., *puncticollis* DENNY. — *Pselaphus dresdensis* HBST. — *Ctenistes palpalis* REICHB.

Scydmaenidae. *Euthia scydmaenoides* STPH. — *Cephenium carpathicum* SAULCY, v. *delicatulum* REITT. — *Neuraphes geticus* SAULCY. — *Stenichnus pusillus* MÜLL. — *Euconnus Wetterhalli* GYLL., *rutilipennis* MÜLL.

Silphidae. *Nargus brunneus* STURM. — *Catops Watsoni* SPENCE, *fuliginosus* ER. — *Colon angulare* ER. — *Phosphuga atrata* L.

Liodidae. *Colenis immunda* STURM. — *Amphicyllis globus* F. — *Agathidium laevigatum* ER.

Trichopterygidae. *Nossidium pilosellum* MARSH. — *Ptilium minutissimum* WEB., *caesum* ER., *exaratum* ALLIB.

Histeridae. *Hister carbonarius* HOFFM., *quadrinotatus* SCRIBA. — *Saprinus semistriatus* SCRICA v. *asphaltinus* HOCHH. — *Acritus minutus* HBST.

Hydrophilidae. *Helophorus aquaticus* L., *brevipalpis* *Hydraena palustris* ER. — *Spercheus emarginatus* SCHALL. — *Berosus spinosus* STEV., *signaticollis* CHARP. — *Philydrus 4-punctatus* HBST., *bicolor* F. — *Cymbiodyta marginella* F. — *Coelostoma orbiculare* F. — *Sphaeridium bipustulatum* F. v. *marginatum* F. — *Cercyon ustulatus* PREYSSL., *pygmaeus* ILL. — *Megasternum boletophagum* MARSH.

Cantharidae. *Cantharis haemorrhoidalis* F. — *Ragonycha elongata* FALL., *atra* L. — *Drilus concolor* AHR. — *Axinotarsus ruficollis* OL. — *Dasytes niger* L., *aeneiventris* KÜST. — *Danacaea marginata* KÜST.

Cleridae. *Tillus unifasciatus* F. — *Necrobia violacea* L.

Byturidae. *Sátoristyea Meschniggi* REITT.

Nitidulidae. *Omosita discoidea* F. — *Nitidula carnaria* L.

Cryptophagidae. *Telmatophilus sparganii* AHR., *brevicollis* AUB. — *Atomaria gutta* STEPH., *atricapilla* STEPH., *peltata* KR., *fuscipes* GYLL., *ruficornis* MARSH. — *Ephistemus globulus* PAYK. v. *dimidiatus* STURM.

Erotylidae. *Dacne bipustulata* THNBG.

Phalacridae. *Phalacrus fimetarius* F., v. *Humberti* RYL. — *Stilbus testaceus* PANZ.

Lathridiidae. *Lathridius angusticollis* GYLL. — *Enicmus rugosus* HBST. — *Cartodere ruficollis* MARSH. — *Melanophthalma transversalis* GYLL., *fuscula* GYLL., *truncatella* MANNH.

Mycetophagidae. *Mycetophagus quadripustulatus* L., *quadriguttatus* MÜLL. — *Litargus connexus* GEOFFR.

Sphindidae. *Aspidiphorus orbiculatus* GYLL.

Cisidae. *Cis setiger* MELL., *micans* F., *hispidus* GYLL. — *Ennearthron affine* GYLL.

Colydiidae. *Colydium elongatum* F. — *Colobicus marginatus* LATR. — *Diodesma subterranea* DUP.

Coccinellidae. *Anisosticta 19-punctata* L. — *Halyzia sedecimguttata* L. — *Chilocorus bipustulatus* L. — *Pullus haemorrhoidalis* HBST. — *Stethorus punctillum* Ws. — *Rhizobius litura* F. — *Coccidula rufa* HBST.

Dryopidae. *Dryops pilosellus* ER.

Heteroceridae. *Heterocerus fenestratus* THNBG.

Dermestidae. *Dermestes tessellatus* ER. — *Attagenus piceus* OL.

Byrrhidae. *Byrrhus pustulatus* FORST. — *Syncalypta spinosa* ROSSI.

Elateridae. *Brachylacon murinus* L. — *Selatosomus bipustulatus* L., *depressus* GERM. — *Synaptus filiformis* F. — *Adrastus rachifer* GEOFFR. — *Cardiophorus rufipes* GEOFFR., *nigerrimus* ER. — *Melanotus tenebrosus* ER. v. *cinerascens* KÜST. — *Elater cinnabarinus* ESCH. — *Limonius minutus* L., *parvulus* PANZ.

Eucnemidae. *Trixagus elateroides* HEER. — *Drapetes biguttatus* PILL.

Buprestidae. *Anthaxia cichorii* OL., *inculta* GERM. — *Aemaecodera flavofasciata* PILL. — *Coraebus lampsanae* BOY. — *Agrilus angustulus* FLL., *laticornis* ILL., *hyperici* CRTZ. — *Cylindromorphus subuliformis* MANNH. — *Trachys troglodytes* GYLL.

Ptinidae. *Ptinus coarcticollis* STURM, *brunneus* DUFT., *perplexus* REY, *Edmundi* AB., *pilosus* MÜLL.

Anobiidae. Hedobia imperialis L. — Anobium striatum OL. — Oligomerus Reyi BRIS. — Xyletinus ater PANZ.

Oedemeridae. Speredrus testaceus ANDERSCH. — Ischnomera coerulea L. — Oedemera flavescens L., virescens L., lurida MARSH.

Pythidae. Rhinosimus planirostris F.

Hylophilidae. Hylophilus populneus PANZ., pruinus Ksw.

Meloidae. Oenas crassicornis FLL.

Mordellidae. Mordella fasciata F., aculeata L. — Mordellistena lateralis OLIV., parvula GYLL.

Alleculidae. Hymenalia rufipes F. — Gonodera murina L. — Mycetochara linearis ILL. — Cteniopus sulphuripes GERM.

Tenebrionidae. Platydema violacea F.

Cerambycidae. Leptura livida F., erratica DALM., melauura L. — Stenopterus flavicornis KÜST. — Cerambyx Scopoli FÜSSL. — Purpuricenys Kaehleri L. — Plagionotus arcuatus L., floralis PALL. — Clytanthus figuratus Sc. — Anaglyptus mysticus L. — Doreadion aethiops SCOP. — Haploenemia nebulosa L. — Agapanthia villosviridescens DEG., violacea F. — Phytoecia rufimana SCHRANK, ehippium F., cylindrica L.

Chrysomelidae. Donacia simplex F. — Orsodacne lineola PANZ. — Lema lichenis VOET. — Gynaudrophthalma cyanea F., affinis HELW., xanthaspis GERM. — Cryptocephalus bipunctatus L., Schäfferi SCHRANK, flavipes F. — Pachnophorus pilosus ROSSI — Chrysomela polita L. — Prasocuris phellandrii L., junci BRAHM. — Phaedon pyritosus ROSSI, cochleariae F. — Phyllobrotica adusta CREUTZ. — Luperus niger GOEZE. — Lochmaea crataegi FORST. — Galerucella calmaricensis L. — Chalcoides fulvicornis F. — Chaetoenema conducta MOTSCH, meridionalis FOUDE., confusa BOH., Mannerheimi GYLL. — Psylliodes napi F. — Phyllostreta ochripes CURT., undulata KUTSCH. — Aphthona cyparissiae KOCH, pygmaea KUTSCH. — Longitarsus obliteratus ROSH., pratensis PANZ., exoletus L. — Dibolia Försteri BACH. — Sphaeroderma rubidum GRAELLS. — Hispella atra L. — Cassida viridis L., sanguinolenta MÜLL., vibex L.

Lariidae. Laria rufimana BOH., nubila BOH. — Bruchidius marginalis F., imbricornis PANZ., cisti F.

Anthribidae. Urodon suturalis F., rufipes OLIV. — Tropideres niveirostris F.

Curculionidae. Otiorrhynchus fullo SCHRANK. — Phyllobius incanus GYLL., pomonae OL. — Polydrosus sericeus

SCHALL., cervinus L., tereticollis DEG., picus F., pterygomalis BOH., viridicinctus GYLL. — *Sciaphobus squalidus* GYLL. — *Sciaphilus asperatus* BONSD. — *Brachysomus hirtus* BOH., echinatus BONSD. — *Barypithes Chevrolati* BOH. — *Strophosomus melanogrammus* FORST. — *Sitona puncticollis* STEPH., hispidulus HBST. — *Trachyphloeus ventricosus* GERM. — *Lixus elongatus* GOEZE. — *Larinus obtusus* GYLL. — *Alophus triguttatus* F. v. *Vau* SCHRANK — *Phytonomus punctatus* F., adspersus F., plantaginis DEG. — *Erirrhinus festucae* HBST. — *Dorytomus flavipes* PANZ., affinis PAYK., melanophthalmus PAYK. — *Smicronyx jungermanniae* REICH. — *Bagous Frivaldszkyi* TOURN., claudicans BOH., argillaceus GYLL. — *Echinocnemus efferus* FAUST. — *Acalles echinatus* GERM. — *Stenocarus cardui* HBST., fuliginosus MARSH. — *Cidnorrhinus 4-maculatus* L. — *Coeliastes lamii* F. — *Homorosoma Speiseri* FRIV. — *Amalus haemorrhous* HBST. — *Rhinoncusbruchoides* HBST. — *Phytobius comari* HBST., granatus GYLL. — *Ceutorrhynchidius troglodytes* F. — *Ceutorrhynchus posthumus* GERM., austriacus BRIS., arquatus HBST., albovittatus GERM., punctiger GYLL., obsoletus GERM., faeculentus GYLL., napi GYLL., syrites GERM., assimilis PAYK., nanus GYLL., quadridens PANZ., picitarsis GYLL., sulcicollis PAYK., scapularis GYLL. — *Poophagus sisymbrii* F. — *Baris atramentaria* BOH., timida ROSSI, angusta BRULL., janthina BOH., lepidii GERM., chlorizans GERM. — *Balaninus venosus* GRAV., glandium MARSH. — *Balanobius crux* F., salicivorus PAYK. — *Anthonomus pedicularius* L. — *Tychius flavicollis* STEPH., haematopus GYLL., junceus REICH., meliloti STEPH., picirostris F., cuprifer PANZ. *Sibinia sodalis* GERM. — *Orchestes avellanae* DONOV., pratensis GERM., stigma GERM. — *Mecinus janthinus* GERM. — *Gymnetron Schwarzii* LETZN., labile HBST., pascuorum GYLL. v. *bicolor* GYLL., rostellum HBST. v. *stimulosum* GERM., melanarium GERM., villosulum GYLL., tetrum F. v. *subrotundatum* REITT. — *Miarus fuscopubens* REITT., campanulae L. — *Cionus hortulanus* GEOFFR., ungulatus GERM. — *Nanophyes marmoratus* GOEZE. *Magdalis cerasi* L. — *Apion corniculatum* GERM., pomonae F., cracca L., curvirostre GYLL., dispar GERM., rufirostre F., seniculus KIRB., nigritarse KIRB., malvae F., violaceum KIRB., Curtisi STEPH., tenue KIRB., loti KIRB. — *Rhynchites cavifrons* GYLL., aeneovirens MRSH., auratus SC. — *Byctiscus betulae* L. — *Attelabus nitens* SC.

Nemonychidae. *Nemonyx lepturoides* F.

Ipidae. *Pteleobius vittatus* F. — *Xylocleptes bispinus* DUFT. — *Xyleborus monographus* F.

Scarabaeidae. *Trox hispidus* LAICH. — *Oxyomus silvestris* Sc. — *Aphodius plagiatus* L. ab. *immaculatus* TORRE, *merdarius* F., *punctatosulcatus* STURM, *luridus* F. — *Onthophagus taurus* v. *capra* F., *fracticornis* PREYSSL. — *Homaloplia ruricola* F. — *Anisoplia cyathigera* Sc. — *Cetonia aurata* L. ab. *piligera* MULS.

Az esztergomi ürgefészkek bogárvilága.

Irta: BOKOR ELEMÉR.

Esztergom város déli szélét kis terjedelmű szántóföldek, homokos szőlők, nedves legelők övezik, melyeket minduntalan a Pilis-hegyek kifutóiból a Duna felé húzódó vízerek s részint magas gátak közé szorított patakok hasítanak keresztül. A nedves, mocsaras földeket kivéve mindenütt tanyázik itt az ürge. Földalatti lakása építésére leginkább olyan helyeket választ, a hol nem igen háborítja őt a földművelő gazda. Ilyenek a szántóföldek szélei, a legelők és főleg a töltések falai, valamint a vízgátak külső oldalai. Itt tökéletes biztonságban érzi az ürge magát s ezért legsűrűbben is építi földbe vájt lakását.

Lakába két út vezet. Az egyik ferdén lefelé, mintegy másfél vagy két méternyi hosszúságban, a másik meg csaknem merőlegesen. Az előbbin át rendes viszonyok közt jár-kezel az ürge, az utóbbit fenyegető veszély esetén használja. A két út között, de a merőleges lyukhoz közelebb, kb. egy m. mélységben, egy tágabb üregben található az ürge fészke. Vaczkát fűből, szalmából, vagy finom kóróból készíti, a mi építőanyag éppen útjába akad. Egy alkalommal hosszú, sápadt sziklevelekre kicsírázott fűmagot is találtam az egyik fészekben. Az összefonnyadt, puha fűpárna nemcsak kellemes nyughelyet ad az ürgének, hanem egyszersmind tanyát és táplálékot nagyszámú rovarhadnak, melyek mindig oda sereglenek, a hol bő az eleség és nem kell érte sokat fáradni.

Nem minden fészek bogárvilága egyforma, úgy nem a fajokban, mint mennyiségben sem. Vannak ürgevaczkok, melyekben atkákon kívül mit sem lehet találni, másokban csaknem hemzsegnek a bogarak. Sok függ a fészek nagyságától, az építőanyag minőségétől, a talajviszonyoktól, főleg azonban a talaj nedvességétől. A hol az ürgebolha nagy számmal él, ott úgy tűnt fel nekem, mintha igen gyér lett volna a bogarélet, persze, hogy ezt megállapíthassuk, még számos megfigyelésre lesz szükségünk. Vannak fajok, melyek az egyik fészekben nagy számmal laknak, a többiekben pedig csak egyes példányokban találhatók vagy egyáltalában hiányoznak. Az

ősz második felén számos oly bogár, melynek az ürgevaczokban különben nincs mit keresnie, húzódik meg itt télre. Innen magyarázható, miért e tarka sokaság s hogy a kirostált fajoknak miért több mint a fele csak egyes példányokban kapható.

A múlt év őszen kellő számú munkás állott rendelkezésemre s így mintegy három tuczat fészket tudtunk kirostálni. Ha a két bejáratától kiindulva egymás ellen ásunk, rá kell a fészkekre bukkanunk, mely aztán az ásó segítségével az alatta levő földdel együtt kiemelve a rostába jut. A ki egyedül dolgozik, kezdje meg a merőleges lyuknál az ásást, talán kevesebbet fárad s ha nehéz munkája után fészkekre még sem akadna, úgy próbáljon a bogárgyűjtő ernyedetlen szorgalmával egy új ürgelyuknál szerencsét.

Az alábbiakban a múlt év őszen az esztergomi ürgefészkekből rostált bogárfajokat szándékozom felsorolni. A fajok megnevezését CSIKI ERNŐ, BERNHAUER MAX és BREIT JÓZSEF urak eszközölték.

<i>Carabidae</i> :	—	sordidus GRAV.
Tachys bistriatus DUFT.	—	spermophili GANGLB.
Harpalus distinguendus DUFT.	—	Scribae FAUV.
Acupalpus meridianus L.	—	ventralis GRAV.
Calathus erratus SAHLB.	—	vernalis GRAV.
— mollis MARSH.	—	nigritulus GRAV.
Brachynus crepitans L.	Quedius	ochripennis MÉN.
— explodens DUFT.	Heterothops	nigra KR.
<i>Staphylinidae</i> :	—	dissimilis GRAV.
Acrolocha striata GRAV.	Conosoma	pubescens GRAV.
Omalium rivulare PAYK.	Tachynus	collaris GRAV.
— caesum GRAV.	Oligota	pusillima GRAV.
Oxytelus rugifrons HOCHH.	Falagria	sulcata PAYK.
— Sauleyi PAND.	—	nigra GRAV.
Platystethus cornutus GRAV.	—	obscura GRAV.
Stenus Erichsoni RYE.	Atheta	melanocera THOMS.
Astenus filiformis LATR.	—	angusticollis THOMS.
Paederus Baudii FAIRM.	—	amiculá STEPH.
Stilicus orbiculatus PAYK.	—	paradoxa REY.
Medon melanocephalus F.	—	sordida MARSH.
Leptacinus batyehrus GYLL.	—	analís GRAV.
Xantholinus punctulatus PAYK.	Astilbus	canaliculatus F.
— angustatus STEPH.	Oxypoda	filiformis REDT.
Neobisnius procerulus GRAV.	Aleochara	sparsa HEER.
Philonthus concinnus GRAV.	<i>Pselaphidae</i> :	
— debilis GRAV.	Euplectus	sanguineus DENNY.
— longicornis STEPH.	—	signatus REICHB.

- Scydmaenidae* :
 Euconnus fimetarius CHAUD.
 — pubicollis MÜLL.
 Scydmaenus tarsatus MÜLL.
- Silphidae* :
 Catops fuliginosus ER.
 — chrysomeloides PANZ.
 Ptomaphagus sericatus CHAUD.
- Clambidae* :
 Clambus punctulum BECK.
- Corylophidae* :
 Sacium brunneum BRIS.
 Arthrolips piceus COMOLLI.
 Sericoderus lateralis GYLL.
- Trichopterygidae* :
 Ptevidium myrmecophilum
 MOTSCH.
 Nephanes Titan NEWM.
 Trichopteryx Montandoni ALLIB.
 — atomaria DEG.
 — sericans HEER.
- Histeridae* :
 Hister purpurascens HBST.
 — neglectus GERM.
 — carbonarius HOFFM.
 — corvinus GERM.
 Acritus minutus HBST.
- Nitidulidae* :
 Meligethes brassicae REITT.
- Cucujidae* :
 Monotoma quadrifoveolata AUB.
 — brevicollis AUB.
 — bicolor VILLA.
- Cryptophagidae* :
 Cryptophagus Schmidtii STURM.
 Atomaria ruficornis MARSH.
 — analis ER.
- Lathridiidae* :
 Cartodere elongata CURTIS.
- Melanophthalma truncatella
 MANNH.
- Mycetophagidae* :
 Typhaea fumata L.
- Cisidae* :
 Ennearthron affine GYLL.
- Endomychidae* :
 Sphaerosoma punctatum REITT.
- Coecinellidae* :
 Coccinella 10-punctata ab. 10-
 pustulata L.
 Propylaea 14-punctata ab. tet-
 ragonata LAICH.
 — — ab. conglobata
- Elateridae* :
 Drasterius bimaculatus ab. fenes-
 tratus KÜST.
- Anthicidae* :
 Formicomus pedestris ROSSI.
 Anthicus floralis L.
 — hispidus ROSSI.
 — antherinus L.
 — bifasciatus ROSSI.
- Tenebrionidae* :
 Opatrum sabulosum L.
- Chrysomelidae* :
 Aphthona cyanella REDTB.
 Hypocassida subferruginea
 SCHRANK.
- Curculionidae* :
 Sitona crinita HBST.
 Thylacites pilosus F.
 Phytonomus nigrirostris F.
 Ceutorrhynchus pleurostigma
 MARSH.
 Tychius picirostris F.
- Scarabaeidae* :
 Oxyomus silvestris SCOP.
 Aphodius inquinatus HBST.
- Összesen 102 faj!

Bogarászati kaland Horvátországban.

Irta BIRÓ LAJOS.

Úgy 1893 táján sokat kalandoztam Horvátország félreeső vidékein, odalent Lika-Krbava megyében, abban a zúgban, a mi oda van ékelve a tenger, Dalmácia és Hercegovina közzé. A szakadékos Velebit hegyi erdőit és barlangjait bújtam. Nem tudta még akkor senki, mert még nem szóltam róla teremtet léleknek, hogy én csak testileg járkáltam idehaza, a lelkem, minden gondolatom a Föld tulsó oldalán járt, az őserdőkben, más világtájon. Akkor még nem is gondoltam Ujguineára, Közép-Amerika volt akkor az ideálom. Mikor megyek oda, hogy jutok oda, azt még nem is sejtettem, de hogy oda eljutok, abban bizton hittem. Készültem is hozzá erősen. Nem azon aggódtam, ami az én helyzetemben a legnagyobb akadály volt, hogy pénzem egy csepp sincs, hanem attól félttem, hogy nem lesz oda elég bátorságom és hogy nem tudom majd eléggé elbírnai a nélkülözéseket. Már meglaktam magánosan jó egy hétre a Tátrában a bélai Vöröstó és Kéktó szikláit, ahol a pásztorok azt a hírt terjesztették el rólam, hogy ott bújkál egy bolond angol, a ki ott akar okvetlenül pisztrángot fogni. De hát itt még volt magammal ennivalóm, a próba tehát könnyű volt. Azután a Retyezát rengetegeibe vontam meg magamat, ide már ennivalót se vittem, számítottam a borókára, meg az én extra-vadembereimre, a pásztorokra; de a borókára nagy konkurenciát csaptak a rigók, a pásztorok pedig, szeptember lévén, már levonultak a nyájakkal, így hát a próbahetet a bükkmakkon húztam ki, az igaz, hogy olyan eredménynyel, hogy lejövet, BUDA ÁDÁM vendégszeretete mentett meg az éhenhalástól. Azonban az erdőkben nem tudtam félni megtanulni. Úgy voltam, mint az egy-szeri jogász, aki a világot csak jogalanyoknak és jogtárgyaknak tekintette, én pedig a rengetegben nem félelmetest láttam, hanem csak jó vagy nem jó bogárgyűjtőhelyeket.

Ha már nincsen semmi ijesztő a föld felett, úgy gondoltam, majd találok a föld alatt. Odalent a Velebitben sok a karsztlyuk, a búvópatak, barlang, majd az lesz a bátorságom próbája! Aztán megtalálom ott a vadembereket is, horvát testvéreinket, akik ellenségei a magyarnak, tán még emberevők is, sülvé vagy főzve megesznek mindennap egy pár magyart!

Szegény jó horvát testvéreink! Ő bennök is bizony nagyot csalódtam! Hiszen nem mondom én, hogy azok, akik újságot olvasnak és politizálnak, nagyon szeretnek bennünket. De a nép, az istenadta nép, az bizony nem igen olvas és épen nem gyűlölködik. Se-hogy se akartak beválni vadembereknek, ahogy pedig én jobb sze-

rettem volna, — akkor. Inkább még ők nézhettek engem annak, mikor estenden szívesen hívtak házukba, hogy ott aludjam, ne a szabadban. De hát ők nem állottak a helyzet magaslatán, nem tudták, hogy én Amerikát játszottam és nélkülözni tanulok. Megtöltöttem a hálomat illatos zsályával, az volt a vánkosom a *Paliurus* bokrok közt s álmodtam rajta exotikus tájakról és felfedezendő új bogarokról. Olyan illatos ágya csak nagyon nagy úrnak és nagyon szegény embernek lehet.

Nem tudom én már, hány napig mentem Carlopágótól Goszpicsig, olyan távolságra, hogy egy nap alatt kényelmesen oda gyalogolhattam volna. Mert az egy folytonos gyűjtő kirándulás volt. Rostáltam és ott mindjárt ki is válogattam, azzal pedig jól el lehet tölteni az időt.

Arrafelé bizony nem igen járt turista, a gyalogoló nadrágos embert a falukban a házakból sokszor előkiabálják azzal a hívással: „Csekájte májszter?“ Vándorló mesterembernek nézik. Próbáltam én megmagyarázni az én horvát tudományommal, mely abból az egy szóból állt: Zbogom. Internacionális kifejezéssel is igyekeztem felvilágosítani, hogy holmi professzorféle volnék. Ez volt a veszem. Arrafelé professzornak a vándor óráslegények tituláltatják magukat. Nem is kérdeztek azután, hanem csoportosan hozták ki nekem az órák fajait, hogy megigazítsam. Megadtam magamat sorsomnak, lettem órás. Nagyító üvegem és csipeszem volt hozzá. Itt kistrófoltam, ott besrófoltam s végül jelyulven tudattam, hogy olyan rossz, hogy nem lehet rajta segíteni. Akadt olyan bolond óra is, hogy járni indult a piszkálgatásra, azért fizettek is egy pohár bort. Sohse tudtam addig, hogy olyan könnyű az órásmesterség!

Goszpicsban két hivatásos bogarász is lakott akkor, az egyikre már nem emlékezném, ha nem emlegette volna annyit a róla elnevezett *Otiorrhynchus Sequensii*, az ő dicsőségét. A másik DÓBIÁS FERENCZ, azóta is régi jó barátom. Hiszen szívesen fogadtak ők, adtak is szívesen mindegyik ottan honos jellemző fajból, a miről mondtam, hogy nekem még nincsen. El is vezettek az u. n. jó bogarászhelyekre, de tudja isten miért, azok a kirándulások mindig igen szegényesen ütöttek ki! Hiában, Goszpics környéke nagyon szegényes, a jó fajok távolabbi helyeken élnek!

Nem ismerném a magam fajtáját, a bogarászokat, ha még ezen se tudnék segíteni. Egyik reggel hárman együttes kirándulást terveztünk, de az utolsó pillanatban ürügyet kerestem, hogy visszamaradjak. Magától értetődik, hogy messziről utánuk mentem. Oldalt egy kopár hegyoldalról beláttam a Lika-folyó partján azt a bokros helyet, a merre eltűntek, s láthattam, mikor jöttek haza. Ezután aztán egyszerre gazdagabb lett Goszpics bogárfaunája, de ők se titkolóztak tovább. Ámbár csak most vallom meg, hogy meglestem őket.

Gospicstól befelé a Lika jobb partján levő hegységben több barlang van, a melyeket már átkutattak DÓBIÁSÉK. Különösen arra a barlangra pályáztam, a melyikben a ritka *Anophthalmus Eurydice* tartózkodik, mert ebből addig csak két darab került elő. DÓBIÁS meg is magyarázta, hogy a barlang vége táján, ahol a víz lefolyik, azon a tájon él. Magyarázata után a barlangot vezető nélkül is megtaláltam. A barlang nem nagy, egyszerű, hosszú pinczeszerű folyosó, oldalain látszik, hogy a külső eső mindenütt belefolyik, de akkor épen száraz volt. A vége felé volt egy méternyi forma mélyedés, a melyben nedvesség volt, még gondolkoztam, hogy ne ugorjak-e bele, hogy ott keressem. De mégse akartam besároznai magamat, hát nem ugrottam bele. Bizony nagy szerencsém volt, hogy nem tettem. Pár hét múlva a hegyekről visszajövet, újra idejöttem, akkor már ezen a helyen mély karsztyluk tátongott, mert egy zivatar vize lemosta a bedugaszoló ágakat és a ráakodó iszapot. Meglehet, hogy engem se bírt volna el és odavesztem volna. Bizony megborzadtam, mert borzasztó sírból menekültem meg. De azért jó helyre jöttem, a föld alatt megtanultam félni. Többé nem hívalkodom bátorságommal.

Jó, hogy ezt csak visszafelé jövet vettem észre, mert lehet, hogy elvette volna a kedvemet több más barlang meglátogatásától. Pedig némelyik körülményesen ment. Egyikbe a falu előljárója nem akarta megengedni a bemenést, mert abba veszélyes fojtó gáz van, nem is mer bemenni senki. Hiába bizonyígtattam, hogy mészkőbarlangokban nem lehet fojtó gáz, de meg boton letartott gyertyával meg is lehet erről bizonyosodni, de hát még sem engedett. Annyit megengedett, hogy a nyílását megnézzem. Az ellenkező végén hagytam el a falut, azután megkerültem, estére mégis odajutottam s benne meg is háltam. Szép és nagy barlang, volt is benne vak bogár, de csak olyan, mint többi másban.

Innen a Velebit legmagasabb hegyeire, a Monte Santora és Vaganski Vrhre mentem fel, melyeknek gerinceze képezi Dalmácia felől az ország határát. Azalatt a 8—10 nap alatt, míg ott időztem, bizony sok zápor áztatott, de jó meleg ágyat vettem a lehullott lombokból, melyek a takarót is szolgáltatták. Eleinte rosszul esett a nedves ágy, de később hozzászoktam, még az alám folyó esővíz se rontotta el az álmat.

Visszajövet, Goszpicsban útitársamul szegődött DÓBIÁS FERENCZ barátom is, hogy együtt járjuk be a Perusicz falu határában levő barlangokat, hármat vagy négyet. Természetesen gyalogszerrel róttuk az odáig vezető utat. Most aztán nekem volt alkalmam mulatni DÓBIÁSON, visszaadni neki azt a kölcsönt, hogy sokszor kinevetett engem az én órásmesterségemmel. Mindeu szembejövő paraszt azzal a kérdéssel szólított meg: Csekájte májszter? Még nagyobb volt az elég-

tételem, hogy ő haragudott érte, hogy nem látják meg benne az urat és összeveszett velük, lévén neki a horvát második anyanyelve. A szegény paraszt pedig nézett, mint aki nem érti, hogy miért lehet ezért neheztelni. Előttem meg azzal mentegette magát, hogy fenn kell tartani a paraszt előtt a respektust. Én meg még jobban izgatam avval, hogy ha jött egy horvát, előre kiáltottam, hogy vigyázzon a respektusra!

Perusicz tipikus balkáni építésű falu, néhány kilométernyi hosszú, egymástól messze eső házakkal, mint az alföldi tanyákon. Utitársamat is megvigasztalta a vendéglős, hogy délre nyáron sült malaczpecsenye lesz. Ez sokat ígér annak, a ki kóstolta már, hogy milyen pompásan esik a nyáron egészben sült bárányhús, a hogy arrafelé készítik. Délig meg is jártunk egy barlangot, melyben rostáltunk is, mert abban valami barlanglakó *Homalota* nagy számban él. Jó távol a vendéglőtől állott egy árnyas csűr, a hol a rostált anyagot szemelgettük. Látunk egy úrformát a vendéglőhöz jönni, kevés idő múlva a vendéglő előtt állani. Majd jön a vendéglős alázatosan, beszél valamit horvátul, mire FERENCZ barátom boszúsan pattogva felel, a vendéglős újra lemegy és visszajön, mire még mérgeőbb válaszszal tér vissza üzenetküldőjéhez. Talán megint a respektus forog veszedelemben? Nem, hanem a jegyző jött ide hús-vizsgálatra és azt üzente fel, hogy menjünk le hozzá, meg akarja kérdezni, hogy kik vagyunk és mit csinálunk itt? Hát azt a választ kapta kétszer is, hogy onnan ép annyi az út, mint innen oda! Szóval a respektus megmaradt.

A barlang sötétjében észre se vettük délután, hogy már estefelé jár az idő, minket is a szorgalmas keresésből csak a malaczpecsenye második felvonása biztatott arra, hogy már hazamenni tanácsos. Jó magam még egy kicsit visszamaradtam, mikor egyszerre barátom aggódó kiabálása hívja többszörösen nevemet. Nagy igyekezetemben egy mellékkijáróba tévedtem, ahonnan alig tudtam kibontakozni a bokrok közül, a folyton hangzó hívószó után. Megnyugvással látom barátomat egy pár békességesen álló emberrel izgatottan beszélni. Tán megint a respektus? Persze, hogy az, de most már igazán veszedelemben, mert két csendőr állott feltűzött szuronynyal, hogy minket azonnal a községházához kísérjen.

DÓBIÁS barátom dühös volt, én meg örültem, mert képzeletemben már láttam a nevemet a fővárosi lapok hasábjain, mint a hazafiság mártírját, a kit a vad horvátok magyar voltáért megkínóztak, vagy „hivatalos hatalommal való visszaélés“ útján bántottak. Ime, itt a dicsőség útja, néhány nap múlva a két magyar hazában hangoztatják nevemet! Tudom én, láttam én, hogy így szerzik a hírnevet!

Hát mentünk, mert menni kellett. Útközben azonban arra igye-

keztem rábeszélni barátomat, hogy most már a jegyzővel engem hagyjon beszélni, mert ő, amilyen „temperamentumos“, még bajba kever bennünket.

Aztán jött a hivatalos kihallgatás. Kik vagyunk? Csak bogarakat fogunk és nem tördeljük a cseppköveket? Nem keresünk elrejtett kincseket s nem forgatjuk fel a barlangokat? Tudományos czélból kutatnak? Akkor legyen szerencsém egy kis vacsorára, ha már nem akartak hozzám jönni másképen!

Kinyílt a szomszéd ajtó, látszott a terített asztal s mellette a mosolygó háziasszony.

És most mindenki azt gondolja, hogy ez a kaland mulatságosan végződött és nincs benne tragikum. Dehogy nincs. Oda lett az én hazafiúi mártíromságom és vele kiérdemelt dicsőséges hírnevem! Nincs a teremtésben vesztes, csak én!

Különfélék.

Mennyi bogarat írnak le évenként? — Érdekes tudni, hogy az egész földkerekségen milyen munkát végeznek a bogarászok, a miről az újabb évi jelentésekből, az angol „Zoological Record“ és a német „Archiv für Naturgeschichte“-ből elég tiszta képet nyerhetünk. A német jelentésben, melyből legutoljára az 1909-ről szóló jelent meg, SEIDLITZ egy kis statisztikával is szolgál. Ebből a statisztikából megtudjuk, hogy 1909-ben 37 önállóan megjelent munkában és 176 folyóiratban (ezekből 42 rovarani és 4 tisztán bogarászati folyóirat) 516 szerzőtől 1106 dolgozat jelent meg, melyekben 173 új nemet, 74 új alnemet, 2716 új fajt és 474 új fajváltozatot írtak le. A legtöbb új fajt az ormányos bogarak szolgáltatták, ugyanis 542 fajt, utánuk következnek a Scarabaeidák 344, a Cantharidák 270, a Chrysomelidák 256, a Buprestidák 174, a Staphylinidák 148, a Coccinellidák 107 és a Tenebrionidák 104 új fajjal, míg a többi családok mind száz fajon alul maradtak. CSIKI.

Növénygazdasági Lapok. — Ezzel a címmel új szaklap indult meg LIPTAI ALBERT, a „Borászati Lapok“ és a „Gazdasági Tanácsadó“ társszerkesztőjének vezetésével. Ez a lap, a mely munkatársai közé az ország első mezőgazdasági tudományos intézeteit és szaktekintélyeit számítja, főként a növényvédelmet és a növénykísérleteket öleli fel. Tartalmas és megbízható voltának legfőbb garanciája az, hogy csak szaktudósok és gyakorlati szakemberek közleményeit adja, laikus e lapban szóhoz nem juthat, így a gazdák mindenképen megállapodott, bátran követhető tanácsokat kapnak a szőlészet, gyümölcsészet, mező- és erdőgazdaság, konyha- és díszkertészet kérdéseiben. A lap egész évi előfize-

tési díja 8 korona, megjelenik egyelőre kéthetenként. Szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, X., Delej-utca 25. szám alatt van.

Irodalom.

Dr. Max Bernhauer: Neue Staphyliniden der paläarktischen Fauna. (Entom. Zeitschrift. Frankfurt. XXV, 1912, p. 262—264).

Szerző cikkében több új Staphylinidát ír le, azonkívül kimutatja, hogy az Erdélyből leírt *Quedius decorus* PETRI azonos a *Qu. auricomus* KIESW.-el. CSIKI.

*

A. Schweitzer: Zwei neue Lokalrassen aus der Gattung Parnassius. (Entom. Zeitschrift. Frankfurt a. M. XXV, 1912, p. 249—250).

A leírt fajváltozatok egyike a csíkmegyei Kárpátokból való és a *Parnassiüs Apollo* var. *transsylvanicus* nevet kapta. A szerző TILTSCHER gyergyószentmiklósi lepkésztől kapott 20 ♂ ♀-t, melyek az Északi-Kárpátokban honos var. *carpathicus* REB. & ROGHR.-től eltérőeknek bizonyultak. Az erdélyi példányok ugyanis átlag véve nagyobbak és különösen a nőstények rajzolata sötétebb és kirívóbb. Szerző úgy a hímek mint a nőstényekről részletes leírást ad. CSIKI.

*

Sági János: A poloskaveszedelem. — A poloska és irtása. — Népszerű tanulmány. 96 l., 23 képpel. Budapest, 1912. — Ára 1 korona.

Szerző a lakások legkellemetlenebb férgét, a házi poloskát tárgyalja ebben a most megjelent munkájában, tanácsadót nyújtván az ellene való védekezésre. Miután szerző nemcsak a poloskát magát, hanem annak petéit is ismerteti, állatunkat több képen is bemutatván, tárgyalja a reávonatkozó irodalmat, melyből azt a szomorú tényt állapítja meg, hogy az ellene való védekezéssel alig foglalkoztak, pedig ez az emberi testre egészségi szempontból is ártalmas állat megérdemelte volna, hogy vele bővebben foglalkozzanak. Miután a lakást, a czélszerű és czélszerűtlen butort, a poloska ellen alkalmazott szereket és azok alkalmazását ismerteti, bőven tárgyalja mindazokat az eljárásokat, melyekkel a lakást a poloskától sikerrel megtisztíthatjuk, valamint az ellene való védekezést, a lakásba való behurcolás megakadályozását stb. Szerző munkája megírásával nagy szolgálatot tett a köznek. Megérdemli, hogy elolvassuk. CSIKI.

*

Breit, Josef: Eine Sammelexkursion im Bihargebirge.
(Verh. zool.-bot. Ges. Wien. LXII, 1912, p. [35—43]).

Szerző ismerteti azt a három heti gyűjtőkirándulást, melyet 1911. évi június hónapban rendezett Dr. KNIRSCH bécsi és TAX grazi bogarászokkal Biharmegyébe, Rézbánya vidékére. Nemesak a bevezető sorokban, hanem úgyszólván cikkének minden sorában szerző Biharmegyét úgy állítja oda, mint Közép-Európa egyik legkevésbé ismert területét. Szerzőnek ezt az állítását határozottan vissza kell utasítsuk, mert ez az állítása tisztán felületes irodalmi tájékozódottságon vagy pedig roszakaraton alapszik. Nem czélom, hogy itten az összes Biharmegyére vonatkozó irodalmat felsoroljam, csak FRIVALDSZKY IMRE és JÁNOS, MOCSÁRY SÁNDOR, FLEISCHER ANTAL, KERTÉSZ MIKSA, MERKL EDE nagyobb és mások kisebb közleményeire utalok, valamint KUTHY bogárkatalogusára, melyekben Biharmegyéből kétezernél több fajt sorolnak fel. Ezek szerint Biharmegyét semmikép sem lehet Közép-Európa legkevésbé ismert területének kimondani, hogy szerzőnek sikerült néhány új fajt felfedeznie vagy néhány eddig onnan még nem ismert fajt találnia, még nem olyan nagy dolog, hiszen a legjobban kikutatott vidékek is örökké szolgálnak újabb és újabb adatokkal, felfedezésekkel. Szerzőnek és társainak sikerült két új barlangi vak bogarat (*Anophthalmus Taxi*, *Pholeuon Kürschii*) és két más új bogarat (*Anommatus biharicus*, *Trechus biharicus*¹) felfedeznie. A kirándulás alkalmával gyűjtött bogarak közül szerző csak egynéhányat említ, ezek közül is azonban pl. a *Patrobus styriacus* ottani előfordulását kétesnek kell tartsam, a mi valószínűleg téves meghatározáson alapszik. Nem áll az sem, hogy mintegy 90 barlangot ismernénk, a melyek közül alig 20 van kikutatva, mert tudtommal alig ismerünk ezidő szerint 50 barlangot, ezek közül pedig legalább 45 ki van kutatva, a többi pedig többnyire olyan, hogy azokba ezideig nem sikerült behatolni. Várjuk szerzőnek kilátásba helyezett teljes enumerációját, hadd lássuk mennyire fedezték fel Közép-Európa ezen alig ismert területét.

*

CSIKI.

Dr. Brancsik Károly: Toldalék Trencsén vármegye Coleoptera faunájához. — Nachträge zur Coleopteren Fauna des Trencsener Comitatus. (A Trencsénvármegyei Természettudományi Egylet 1908—1910. Évkönyve. XXXI—XXXIII. évfolyam, 1910, p. 13—27).

Szerző ugyanazon évkönyv 1906—7. évfolyamában közzétett trencsénmegyei bogárjegyzék kiegészítéséül közli az azóta megállapított fajok jegyzékét. A nagyszámú a megye faunájára új fajokat

¹ Utóbbi leírása ezideig még nem jelent meg.

szerezőn kívül főleg CZOGLER, HAUCKE, KOCSI, LACZÓ, DR. PAZSICZKY, RAJNINECZ, SZTASTYIK és ULLMANN gyűjtötték. A felsorolt fajok és fajváltozatok között számos nemcsak a megye, hanem Magyarország faunájára is újat találunk, azonban akad elég olyan is, melynek előfordulása e vidéken kétesnek tűnik és valószínűleg téves meghatározás alapján került a jegyzékbe. Magyarország faunájára újak a következők lennének: *Dromius angustatus* BRULL. (Péhhó), *Phyllodrepa vilis* ER. (Kis-Kriván), *Anthophagus alpestris* ab. *transversus* MOTSCH. (Kis-Kriván), *Trogophloeus hirticollis* REY (Péhhó), *Oxyporus maxillosus* var. *Schönherri* MANNH. (Nagysziklás), *Stenus exiguus* ER. (Nagysziklás), *Leptacinus batychnus* var. *linearis* GR. (Péhhó), *Ontholestes murinus* var. *Haroldi* EPPH. (Nagysziklás), *Calodera riparia* ER. (Péhhó), *Oxyptoda brachyptera* STEPH. (Nagysziklás), *Colon dentipes* SAHLB. (Nagysziklás), *Silpha tyrolensis* LAICH. (Péhhó), *Hydraena gracilis* var. *emarginata* GNGLB. (Nagysziklás), *Cantharis albomarginata* MÄRK. (Nagysziklás), *Rhagonycha limbata* var. *femorata* REY (Péhhó), *Malthinus flaveolus* PAYK. és *fascialis* THMS. (Nagysziklás), *Nitidula carnaria* var. *variata* STEPH. (Péhhó), *Monotoma angusticollis* GYLLH. (Trencsén, Szelecz), *Atomaria gibbula* var. *hiemalis* BAUD. (Nagysziklás), *Mycetophagus piceus* var. *lunaris* F. (Péhhó), *Propylaea 14-punctata* ab. *biflexuosa* WSE. (Trencsén), *Hypnoides flavipes* AUB. (Péhhó), *Athous mutilatus* ROSH. (Trencsén, Szelecz), *A. vittatus* ab. *Stephensi* BUYSS. (Péhhó), *Agrilus viridis* var. *ater* F. és *elongatus* ab. *cyaneus* ROSSI (Nagysziklás), *Ernobius nigrinus* var. *politus* REDTB. és *densicornis* MULS. (Péhhó), *Mordella fasciata* ab. *basalis* COSTA és *aculeata* ab. *femorialis* BAUDI (Nagysziklás), *Mordellistena lateralis* ab. *dorsalis* Pz. (Nagysziklás), *Abdera triguttata* GYLLH. (Péhhó), *Osphya bipunctata* var. *Viertli* Pic és var. *testaceithorax* PIC (Nagysziklás), *Hypophloeus pseudocastaneus* REITT. (Nagysziklás), *Oxymirus cursor* ab. *niger* LETZN. (Trencsén), *Evodinus clathratus* ab. *nigrinus* PIC (Kis-Kriván), *Leptura cerambycifformis* ab. *sexpunctata* MULS. (Péhhó), *Tetrops praeusta* ab. *nigra* KR. (Péhhó), *Cryptocephalus bimaculatus* F. (Péhhó), *vittatus* ab. *optatus* WSE (Péhhó), *Chrysomela coeruleans* ab. *subfastuosa* MOTSCH. (Péhhó), *Chrysochloa alpestris* var. *vinariensis* WSE (Nagysziklás), *Phytodecta viminalis* ab. *calcarata* F. (Trencsén), *Ph. 5-punctata* ab. *flavicollis* DFT. (Kis-Kriván), *Epithrix intermedia* FOU DR. (Péhhó), *Chalcoidea lamina* BED. (Péhhó), *Mantura rustica* ab. *suturalis* WSE (Péhhó), *Chaetocnema subcoerulea* KUTSCH. (Trencsén), *Longitarsus fuscoaeneus* REDTB. (Péhhó), *Phyllobius glaucus* ab. *nigrofemoratus* GAB. (Kis-Kriván), *Omius micans* SEIDL. (Péhhó), *Tropiphorus cucullatus* FAUV. (Nagysziklás), *Byctiscus betulae* v. *nitens* MARSH. (Péhhó).
CSIKI.

Társulati ügyek.

A „Magyar Entomologiai Társaság“ 11. ülése márczius hó 16-án. — MOCSÁRY SÁNDOR elnök megnyitja a „Budapesti Kamera Klub“ helyiségébe összehívott ülést, melynek tárgyát DR. KERTÉSZ ABA előadása „Lepkészetű kirándulás az Ortlér vidékére“ képezte. Előadó vázolja Dél-Tirol ezen érdekes vidékére SCHMIDT ANTAL-lal tett gyűjtőkirándulást, a meglátogatott festői helyeket vetített képekben mutatván be. Végül az összes gyűjtött nappali lepkék jegyzékét mutatja be.

A „Magyar Entomologiai Társaság“ 12. ülése április hó 20-án. — MOCSÁRY SÁNDOR elnök megnyitja az ülést, üdvözlí a m. kir. Rovartani Állomás helyiségeiben oly nagy számban megjelent tagokat és vendégeket, majd felolvassa „Az Oryssus unicolor LATR. a magyar faunában“ című értekezését (lásd ezen füzet 49. oldalán). Utána JABLONOWSKI JÓZSEF „A szőlómolyokról“ tart előadást, ismertetvén a nyerges szőlómoly (*Cochylis ambiguella* HB.) és és a keresztes szőlómoly (*Polychrosis botrana* SCHIFF.) fejlődési viszonyait, kártételüket, valamint az ellenük való védekezést. A felette érdekes és tanulságos előadást számos vetített kép és preparátum bemutatásával világítván meg. Végül DR. KERTÉSZ ABA „A Lycaena Escheri HB. előfordulása Magyarországon“ című előadása kapcsán bemutatja ennek a kék pillangónak első magyarországi (budai) példányát és felhívja lepkésztársait, hogy erre a lepkére kirándulásaik alkalmával fordítsanak egy kis figyelmet.

A „Magyar Entomologiai Társaság“ 13. ülése május hó 18-án. — MOCSÁRY SÁNDOR elnök üdvözölvén a nagy számban megjelent tagokat és vendégeket megtartja előadását „Hogyan ís lettem entomologus?“ címén. (Egyik legközelebbi számunkban teljes terjedelmében megjelenik). Utána BIRÓ LAJOS „Bogarászati kaland Horvátországban“ című értekezését olvasta fel (lásd jelen számunk 69. oldalán). Mindkét érdekes előadást a megjelentek osztatlan tetszéssel fogadták.
